

Stenbroer

Tomas Lagermand Lundme

Sten- broer

Roman

FORLAGET VANDKUNSTEN 2021

Valmuedronningen var mor. Ikke engang vinterfrakken, huen, halstørklædet kunne skjule det. Alle mærkerne. Når hun sank sammen på stolen i venteværelset, frakken gled op og sommerkjolen kunne ses, selv om det var frost og de små sportsokker var gennemblødte af sne i sandalerne. Vi havde aftalt, hvad man sagde. Mor og jeg øvede os altid på sådan noget. Holde igen, ikke svare, bide tænderne sammen. Bagefter var mor rank som en pave, gik gennem Holmbladsgade med en ryg, ingen kunne knække. Jeg sad på bænken og blev til et stort stykke kød, der langsomt fandt varmen igen, mens mor fik sine ting på apoteket og fandt toilettet i Centret. Det var midt i februar, verden var hvid. Hun kom tilbage med lysende øjne og munden rød som en blomst. Vi gik ud gennem glasdøren og ud

på boulevarden, hun havde fyldt rygsækken i Irma med aviser og sødmælk, gryn og et blad. Hun rørte ved mine skuldre på den måde, jeg hele tiden vil huske. Med fingre, der var på kanten af et skelet. Jeg vendte mig om og så op. Hun smilte som mig og adlød sit navn uden betaling. Vi sprang over driverne, stak nøglen i låsen og forsvandt op i det, som var hendes lejlighed.

Morgenerne var altid de værste. Hun ville have lov til at dvale i sengetøjet og se himlen skifte farve fra diset budding til ren dag. Hun kom ud i køkkenet med lynende øjne og ingen søde ting mellem læberne, hun tog avisen og rystede sig sammen på stolen som et lille barn, der fryser. Knoglerne stak ud alle vegne og rev mig, hvis jeg rørte hende uden at få lov. Hun skulle have tid til at vågne sådan.

Jeg hældte kaffe op i hendes porcelænsghvide kop, hun slubrede det i sig som suppe og smilede ikke før op ad formiddagen. Hun slæbte sig gennem lejligheden på bare fødder og støttede sig til væggene med hænder, der var som en mands. Hvis avisen havde skrevet om far, blev det hele

værre. Så lagde hun sig igen, denne gang på sofaen, trak tæppet op over ansigtet, kravlede ind i hulemørket og sagde ikke farvel, når jeg sagde det. Jeg gik ud i entreen og låste mig ud. Døren smækkede bag mig som en stor port til et hemmeligt land, ingen anede eksisterede.

Hun blev liggende det meste af dagen, åd grådigt makrel fra dåsen og så ikke op, da jeg igen stod i stuen med skoletasken nerverne på ryggen. På gode dage humpede hun ud i køkkenet, satte kedlen over, jog hænderne gennem mit hår med rester af tomatsovs på. Jeg smilede lykkeligt forventende og gik efter hende som en trofast hund. De andre dage vendte hun sig om og sov videre i sin tæppebylt af ulden varme, så gik jeg ind på mit værelse og tegnede og var musestille, fordi man ikke kunne være bekendt at forstyrre en kunstners hjertebanken. Det havde mor lært mig. At al god kunst var forbundet med en stor smerte. Og det meste af den kunst, mor lavede, var ord, der handlede om far, som vi begge to havde aftalt, ikke fandtes mere.

Jeg var professionel til at være barn af en kunstner. Jeg kunne tegne i timevis. Helt stille, uden lyd. Mor skulle ikke mærke, jeg var der. På papiret var snehvide landskaber trukket op med grå blyant, æblebunker i alle gule farver lå som runde bolde eller som små sandkorn, der knasede under drengenes ben, når de spillede mur i gården. En gang jeg var nede med skraldespanden, lå ham fra fjerde som et stykke blodigt kød og ventede på båren i ambulancen. Hans vindjakke var helt farvet af alt for røde blomster. Jeg løb op, jeg sagde det til mor, hun gik hen til vinduet og så ned. Bagfra lignede hun en forskræmt fugl med brækkede vinger, armene hang som små ulykker og mundedde ud i de alt for store mandehænder. Drengen blev kørt væk, jeg tegnede ham i min bog med et flammen-de mærkemotiv på ryggen. Jeg kaldte ham et navn, der lød af sommer. I dag kan jeg ikke huske det. Dengang hed alle drenge, der var ved at dø, det navn.

Mor stod på gode eftermiddage foran spejlet og malede sine øjenlåg med lilla farvelade, hun kom ind på mit værelse, hun

tændte lyset i lejligheden, bøjede sig over mig, kyssede min pande med den spidse mund og grinede hysterisk højt og ville have mere vin. Hun gik ud i køkkenet og smurte rugbrød med tykt smør og kastede det ind i den store åbning i sit ansigt, tyggede hurtigt kernerne til mørk grød og sank.

Eller hun tog fat i penslerne og dækkede knasterne på slagbænken, der blev ved at træde frem. Når hun var optaget af noget, forsvandt hun. Det kunne ringe på døren, og hun hørte det ikke. Så måtte jeg gå ud og åbne. Det var ofte den gamle dame, der boede nedenunder, der stod med sin ormemund og brokkede sig over støjen, mor hørte musik og var ligeglad med, hvor sent det var, hvis hun ville danse eller male et billede eller skrive et digt til. Mor sagde, at dårlige menneskers vibrationer altid fylder de fleste huse. Det er de dårlige mennesker, der fylder verden. Og mor og jeg var helt enige om, at det var de onde mennesker, der alligevel var de værste, værre end de dårlige. Dem, der ikke forstod kunstens sande væsen. At ord behøver tid og at ord behøver høj musik og meget

vin og noget, man kan stikke i armen, så man glemmer, at far var der. Et eller andet sted. Mor var ikke bange for noget og gik i laksefarvede underbukser ud i opgangen til fastelavn og skrev med store bogstaver med sin læbestift, at åbningen i kødet vil falde i kor over et nedfaldent daggry. Og så blev det diskuteret af alle resten af ugen, indtil viceværten kom op og fjernede det. Og med våde træsko gik ind i vores lejlighed og ind på mors soveværelse med hid-sige lyde. Mor elskede mænd og de elskede hende på hver sin måde. Det foregik over alt, på sommervarme kornmarker og på plettede lagner, i frihed og i baggårdens legehuse under sankthansaften, alle, der var villige, var hendes. Jeg kendte systemet og sagde ikke en lyd under hele akten, sad under mit skrivebord og holdt vejret, så jeg ikke blev trukket i lommepenge.



Mor sagde, at mørket var det bedste udgangspunkt, det bedste, der fandtes. Og så tømte hun endnu en flaske. Jeg så på hendes

tænder. Det var som et stort landskab, et nyt territorium. Hun kyssede med dem, åd, slubrede, slugte, bed. Tænderne var gule, kantede, hun stillede sig foran spejlet, åbnede læberne, skilte dem ad, pegede på dem. De gule klippesten derinde. Jeg så væk. Mor var grim, når hun lignede et dyr.

Nede på Amagerbrogade sloges duerne om brød fra pølsevognen, bilerne drønedes i alle retningerne på vej mod motorvejsforhindringer med ting eller mennesker på bagsæderne, der skulle i sommerhus eller på andre oplevelser uden for byen. Mor og jeg blev her. Hele sommeren i det lune mørke, der lagde sig i alle kroge i lejligheden. Mørkets vidder kunne brede sig til uendelige mængder og fylde lejligheden med hvæsende løvinder og knæskaller, der knasede som flæskesvær, når hun bøjede sig ned i entreen efter tilbud fra Centret. Køleskabets lys kastede de små firkanter af sol ud på køkkengulvet i ny og næ, når mor eller jeg åbnede lågen og ledte efter noget, man kunne spise. Det var sjældent andet end æbler og gammelt rugbrød, fordi mor ikke kunne fordrage mælkeprodukter,

de mindede hende for meget om mormor, sagde hun med den hæse stemme, der trak sig gennem stuen med en vind af cigaretter og røg.

En aften i juni sad mor og syede med den store nål i tæppet, der i tidernes morgen havde været hendes oldemors. Nu blev tæppet til kunst. Hun havde taget to af mine trøjer, der var blevet for små, og klippet bogstaver ud af stoffet, så ingen kunne være i tvivl om, hvad hun mente. Tæppet blev en udvidelse af banneret, af flaget. Et statement. Hun sagde det, som det var. Og det var det, der var den sværeste kunst af dem alle. Hun forklarede det hurtigt, så det gjaldt om at lytte godt efter. Hælen var skarp silke, og plovfuren splittede halsens brune vinger. Hun pegede på den store fod på tæppet, der kvaste den lille fugl, slog den ihjel, så den kunne vende tilbage til den evige søvn i jorden, i furerne over marken, som bondemanden havde efterladt i den nypløjede muld. Når mor var på den måde, blev jeg bange og koncentrerede mig om ikke at lytte efter. Hun så op, hun kiggede på mig og lignede

mormor allermest. Jeg så væk, men var ikke dygtig nok. Hun havde set det. Set sig selv i det billede, hvor hun blev visket ud, erstattet af den anden kvindes store, solide krop. Mormor. Nej, nej, råbte hun og tømte grådigt sit glas. Hun rev gardinerne ned og tændte radioen, skruede op, ville bevæge sig, få den anden kvinde til at forsvinde. Regnen på Amagerbrogade kastede natten af sig, og junisommeren var lige begyndt med sin varme ro. Nede på gaden gik dem, der skulle til fest, dem, der blev i byen, når det var weekend. De unge, der gik på Tycho Brahes Allé eller stod og røg foran Sankt Elisabeth, mens de første morgennarkomaner stimlede sammen foran natapoteket. Mor lo og åbnede alle vinduerne, så alle kunne se hende, alle kunne høre hende, hun tog blusen af og dansede gennem lejligheden.

Med sine store bryster hoppende i alle retninger. De var lyserøde med brune stjerneprikker midt på. Modermærkerne var som små øjne på tegninger, man aldrig vandt noget med i fjernsynet. Den slags tegninger var ikke gode vejrtegnin-

ger og blev kasseret. Men mor sagde, jeg skulle blive ved. Kunsten fortsatte som en slidsom mare gennem generationer. Gik i arv. Mor havde fået det fra mormors mor, der var tysk sigøjner og havde rejst Europa tyndt i en skurvogn. Og jeg havde arvet det fra mor. Det at se verdenen på en anden måde.

Senere kastede hun op, hun bøjede sig over porcelænskummen, tømte sig. Jeg gik ud i køkkenet og gik ned med flaskerne, vi havde lavet en aftale. Jeg skulle gå så stille som overhovedet muligt og flaskerne måtte ikke sige den mindste lyd, så havde jeg nemlig vundet et point, som mor holdt ajour i sin notesbog om mig. Og et point betød en krone, og et point kunne få mor til at være glad en hel formiddag.

På en pointdag var der mere plads i lejligheden, den blev større. Hun sad ved skrivebordet med ryggen til mig, hun arbejdede. Jeg sad ved sofabordet og tegnede elefanter, der ikke havde ører. Jeg så på hende, på mor, bagfra, og rygsøjlen strittede ud gennem huden, alle skeletkroge-
ne var som små trapper, der var spændt